

Tekenen in de Tijd 140

27 maart-2 april 2022

Zondag bezocht Erik Borgman de 54ste verjaardag van Sant'Egidio in Amsterdam. Hij leerde daar naar eigen zeggen hoe je als gemeenschap missionair kunt zijn: door met overtuiging het goede te doen, ook als het niet lijkt te helpen. Tot lof van Gods goedheid.

Afgelopen donderdag en vrijdag vond er in Breda een grote conferentie plaats over hoe een parochie missionair kan worden. Ik zou hier graag iets over schrijven, maar ik was daar niet bij en Hermen van Dorp, onze coördinator en opbouwwerker die er wel een dag bij was, is enkele dagen met zijn dochters in Italië. Hem kan ik dus niet naar zijn ervaringen vragen. Wat ik weet, is dat de Canadese priester James Mellon, schrijver van het boek *Als God renoveert* waarop de conferentie in grote lijnen was gebaseerd, sterk benadrukt dat we voor we de kerk kunnen vitaliseren en vernieuwen, eerst opnieuw leerlingen van Jezus Christus moeten willen worden. Daar ben ik het erg mee eens. We schieten weinig op met organisatorisch vernuft en groot enthousiasme als deze niet gedragen worden door de overtuiging gezonden te zijn en het verlangen ons iedere keer weer te laten zenden. We zullen daarom op 2 april, tijdens de voorlopig laatste bijeenkomst in parochieverband in het kader van het synodale proces, op mijn voorstel het verhaal lezen van de zending door Jezus van de 72 leerlingen 'naar alle steden en plaatsen waar Hij zelf nog komen zou' onder het motto: 'De oogst is wel groot, maar arbeiders zijn er weinig' (Lucas 10,1-2). Dat de oogst groot is, zou je misschien niet zeggen, maar dan kijken we misschien toch vanuit een al te kerkelijk perspectief. Er zijn nog steeds tallozen die genezing en bevrijding nodig hebben en die daarvoor mede afhankelijk zijn van onze hulp en inzet. Gemakkelijk wordt het niet: we zullen als lammeren tussen de wolven zijn (vers 3).

Iets van wat dit kan betekenen, werd mij weer duidelijk toen ik zondag bij de viering van de 54ste verjaardag van de Sant'Egidiogemeenschap was in de Mozes en Aäronkerk in Amsterdam. Sant'Egidio is in Rome opgericht, maar heeft zich ontwikkeld tot een wereldwijde beweging met drie pijlers: gebed, vriendschap met de armen en inzet voor vrede. Waar in mijn ogen de vredesbeweging Pax op alle fronten faalt en er niet in slaagt iets van zich te laten horen tijdens de oorlog in Oekraïne, is Sant'Egidio volop actief. In Oekraïne zelf helpen mensen van de beweging degenen die altijd het meest slachtoffer zijn, ook tijdens deze oorlog, en op wie zij zich onder alle omstandigheden op richten: de ouderen en zieken, de kinderen, de armen en daklozen. Op het diplomatieke niveau roept de beweging bovendien de partijen op tot een staakt-het-vuren en ijvert ervoor dat Kiev een 'open stad' wordt. In de oproep daartoe van Andrea Riccardi, oprichter van Sant'Egidio, staat te lezen:

Na Sarajevo, na Aleppo, kunnen we de belegering van een grote stad niet meer meemaken. De mensen van Kiev vragen om een schok van menselijkheid. Haar culturele erfgoed mag niet worden blootgesteld aan het risico van vernietiging. De heiligheid van Kiev voor de christelijke wereld eist respect. Wij dringen er bij degenen die daarover besluiten op aan, af te zien van het gebruik van wapens in Kiev, een staakt-het-vuren in de stad af te kondigen, Kiev tot 'open stad' uit te roepen, de inwoners niet met wapengeweld te treffen en geen geweld te plegen tegen een stad waar de hele mensheid vandaag naar kijkt.

De hele oproep van Riccardi, die al dateert van 26 februari, is hier te vinden: <https://www.santegidio.nl/andrea-riccardi-santegidio-oproep-tot-een-staakt-het-vuren-en-tot-het-uitroepen-van-kiev-als-open-stad/>

Je kunt cynisch opmerken dat Riccardi's oproep weinig heeft uitgehaald. Maar het is van belang dat boodschappen als deze blijven klinken, dat met kennis van zaken en vanuit een veelheid aan contacten zowel in Oekraïne als in Rusland – Sant'Egidio is in beide landen actief – gezocht blijft wordt naar mogelijkheden van vrede. We kunnen ons niet laten meeslepen door de oorlogsretoriek en het hoort tot onze opdracht als leerlingen van Jezus Christus te blijven geloven in de mogelijkheid van vrede. De karmeliet Anders Arborelius, de met Sant'Egidio verbonden kardinaal en bisschop van Stockholm die op deze verjaardag voorging in de eucharistieviering en die dankzij zijn studie in Brugge uitstekend Nederlands spreekt, droeg dit met verve uit. Hij werd hierbij geholpen door het lectionarium, met name door de lezing uit de tweede brief van Paulus aan de Korintiërs:

Iemand die in Christus is, is een nieuwe schepping: het oude is voorbij, het nieuwe is er al. En dit alles komt van God, die ons door Christus met zich heeft verzoend en ons de dienst van de verzoening heeft toevertrouwd. Ja, God heeft in Christus de wereld met zich verzoend zonder de mensen hun overtredingen aan te rekenen, en ons heeft Hij de boodschap van de verzoening toevertrouwd. Wij zijn dus gezanten van Christus (5,17-20).

Daarmee zijn wij tevens gezanten van de verzoening die ons in Christus zelf ten deel is gevallen. Zoals God ondanks alles wat er aan ons mankeert naar ons is overgestoken, moeten wij ons niet richten op wat er allemaal mis is met anderen, maar de mogelijkheid zien en aangrijpen gezamenlijk aan een nieuwe toekomst te bouwen. 'Wij smeken u in Christus' naam: laat u met God verzoenen!' (vers 20) – dat moeten we steeds weer zelf horen, maar tevens op creatieve manieren Paulus nazeggen. Zoals Andrea Riccardi dat op zijn manier heeft gedaan.

Ik werd getroffen door de helderheid van deze boodschap. Ik werd ook getroffen door de liturgie van Sant'Egidio, die zonder poeha toch in alles uitstraalt dat niet wij besluiten ons tot God te keren, maar dat God ons uitnodigt als ledematen van het nieuwe lichaam van Jezus Christus samen met alle engelen en heiligen en alle elementen van de kosmos God te eren. De woorden die in de eucharistieviering het 'Heilig, heilig, heilig' inleiden, krijgen zo werkelijk betekenis: 'Met alle engelen en heiligen loven en aanbidden wij U zolang er woorden zijn, en zingen U toe vol vreugde'.

Deze betekenis blijft niet tot de liturgie beperkt, maar omvat het handelen dat eveneens een eredienst is aan God. Wie het goede doet om het effect ervan, verliest gemakkelijk de moed. Maar wij zijn geroepen het goede te doen omdat het het goede is, in navolging van Jezus wiens leerlingen wij zeggen te willen zijn. Wat mij betreft zijn wij dán een missionaire geloofsgemeenschap. 'Als lammeren onder de wolven', wij zijn gewaarschuwd.

Erik Borgman, lekendominicaan
voorzitter van de programmaraad van het Huis van Dominicus